Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

U 31/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämisestä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 muuttamisesta

Talousvaliokunta on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) lausuntoa asiassa U 31/2026 vp – Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämisestä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 muuttamisesta. KKV kiittää mahdollisuudesta lausua asiaan. KKV:n lausunto keskittyy asetusehdotuksen julkisia hankintoja koskeviin säännöksiin.

KKV on huolissaan siitä, että ehdotus voi toteutuessaan nostaa julkisten hankintojen kustannuksia merkittävästi. Tämä johtuisi sekä suorasta hintavaikutuksesta, joka olisi seurausta velvoitteesta hyväksyä kalliimpia eurooppalaisia tuotteita, että välillisesti kilpailun vähenemisestä niillä sektoreilla, joilla EU:n ulkopuolisia tarjoajia on tällä hetkellä paljon. Kustannusnousu koituisi viime kädessä veronmaksajien rasitukseksi.

Hallinnollinen taakka ja kilpailuvaikutukset

Julkisissa ajoneuvo- ja liikennepalveluhankinnoissa sekä ajoneuvojen tukijärjestelmissä alkuperävaatimusten tarkistaminen kasvattaa hankintayksiköiden ja viranomaisten hallinnollisia kustannuksia merkittävästi. Lisäkriteerit hyväksyttäville tuotteille ja toimittajille voivat vähentää kilpailua, millä on kilpailutettavien tuotteiden hintoja nostava vaikutus.

Haitalliset kilpailuvaikutukset korostuvat erityisesti niillä sektoreilla, joilla tällä hetkellä on EU:n ulkopuolisia tarjoajia ja joilla eurooppalainen yritystoiminta on vähäistä. Asetusehdotuksen soveltamisala on nykymuodossaan laaja eikä rajaudu selkeästi aloihin, joilla vaatimuksille olisi esimerkiksi turvallisuuteen liittyvä vahva peruste. KKV katsoo, että komission tulisi rajata sektorit mahdollisimman suppeiksi ja selvittää erikseen, missä määrin Euroopan sisäistä kilpailua kullakin alalla esiintyy ennen vaatimusten ulottamista kyseiselle sektorille.

25 prosentin hintapoikkeus

Asetusehdotuksen velvoite hyväksyä enintään 25 prosenttia kalliimpia hintoja eurooppalaista alkuperää olevilta tuotteilta saattaa johtaa julkisten hankintojen kustannusten merkittävään kasvuun erityisesti niillä toimialoilla, joilla EU:n ulkopuolisia tarjoajia on tällä hetkellä paljon. KKV pitää 25 prosentin kynnystä liian korkeana ottaen huomioon ehdotuksen laajan

sektorikatteen. Jos soveltamisala säilyy nykyisen laajuisena, kynnyksen tulisi olla merkittävästi alhaisempi, esimerkiksi 10 prosenttia.

Tietynlaisia yrityksiä suosivat rakenteet julkisissa hankinnoissa eivät ole tavattomia, eivätkä ne välttämättä nosta hankintakustannuksia silloin, kun käytetyt hintakynnykset ovat maltillisia (esim. Krasnokutskaya ja Seim, 2011; Best ym., 2023).[1] Sen sijaan hintakynnys vaikuttaa voittojen jakautumiseen yritysten välillä, mikä onkin yksi asetuksen tavoitteista. Tämä kuitenkin vaatii riittävästi eurooppalaista tarjontaa, joka ei ole merkittävästi tehottomampaa suhteessa EU:n ulkopuolisiin tarjoajiin. Alhaisempi hintakynnys pienentäisi riskiä hankintakustannusten merkittävälle kasvulle, samalla silti ohjaten kysyntää eurooppalaisille yrityksille tukien toimialojen kasvua mantereella.

Lisäksi koko hintapoikkeusmekanismin prosessi on nykymuodossaan epäselvä. Asetusehdotuksen lähtökohtana on sulkea EU:n ulkopuoliset tarjoajat pois kilpailutuksesta, mutta tällöin syntyy käytännöllinen ongelma: jos ulkopuoliset tarjoajat eivät osallistu kilpailutukseen, hankintayksikkö ei voi todentaa, ylittäisikö hintaero tosiasiassa 25 prosenttia. KKV katsoo, että koko prosessia – mukaan lukien tarjoajien poissulkemisen vaiheet ja menettelyt hankintayksikön näkökulmasta – tulee selventää merkittävästi ennen asetuksen voimaantuloa.

Tarjoajien omistusrakenteiden selvittäminen

Asetusehdotus edellyttää, että hankintayksiköt sulkevat pois tarjoajat, joita omistaa tai kontrolloi sellaisen kolmannen maan taho, jolla ei ole EU:n kanssa vastavuoroista markkinoillepääsyä koskevaa sopimusta. KKV pitää tätä vaatimusta käytännössä erittäin vaikeana toteuttaa, erityisesti pienille hankintayksiköille. Tarjoajien omistusrakenteiden selvittäminen on resursseja vaativaa ja monimutkaista, eikä nykyinen ehdotus tarjoa hankintayksiköille tähän käytännön välineitä.

KKV esittää, että komission tulisi tarjota konkreettinen mekanismi poissulkemista edellyttävien yritysten tunnistamiseksi. Toimivin ratkaisu olisi komission ylläpitämä lista tuotteista tai yrityksistä, jotka on suljettava pois julkisista hankinnoista. Tämä keventäisi hankintayksiköiden taakkaa, parantaisi soveltamisen yhdenmukaisuutta eri jäsenvaltioissa ja lisäisi sääntelyn ennakoitavuutta.

Kirsi Leivo
pääjohtaja

Miika Heinonen
ekonomisti

[1] Krasnokutskaya, E. & Seim, K. (2011). Bid Preference Programs and Participation in Highway Procurement Auctions. American Economic Review, 101(6), 2653–2686; Best, M. C., Hjort, J. & Szakonyi, D. (2023). Individuals and Organizations as Sources of State Effectiveness. American Economic Review, 113(8), 2121–2167.

Sähköisesti allekirjoitettu - Elektroniskt underskriven - Digitally signed
Heinonen Miika, Vaikutusarviointi 1, 27.05.2026 08:44
Leivo Kirsi, pääjohtaja, 27.05.2026 08:53